

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	8 Kor.
Félévre	—	—	—	4
Negyedévre	—	—	—	2

Hírdetések díjszabás szerint.

Számvetés.

Szomorú és sívár volt az elmúlt esztendő. Jó, hogy eltelt és hogy ép bőrrel kievickéltünk belőle. Most legalább megint megújul bennünk a már-már lankadásnak indult reménység: Hátha jobb lesz az új esztendő?

Erre a reménységre és a Gondviselés irgalmasságába helyeztet meg nem törő, el nem csüggedő bizalomra nagy szüksége van a magyarnak.

Úgy fejeztük be az esztendőt, hogy teljes nemzeti válság előtt állunk. Gazdasági és közjogi válság előtt. A nemzet szemben áll királyával a közjog miatt. A szomszédban pedig ezt a szembehelyezkedést mindenképpen igyekeznek kiélesíteni, mert félnek Magyarországot gazdasági felszabadulásától.

Ennek a fejetetejére állított helyzetnek mégis vannak megszívlelendő tanulságai. Először is, hogy politikai és gazdasági önállóságunkat nem lehet már különválasztani s nem szabad egyiket a másiknak eléje helyezni. A kettőt együttesen és egyszerre kell reálisan és nem csupán csak papírosan és paragrafusokban megteremteni.

A papíros-biztosítékokban többé nem szabad bízunk.

TÁRCA.

Az elmúlt esztendő.

Mikor éveink számához egy újabbat esato-lunk, valami melankólikus érzés fog el bennünket. Nem szívesen gondolunk arra, hogy megint öregebbek lettünk egy évvel. Csak a kurtaruhás bakfis szereti az évek szaporultát — egy bizonyos ideig. Amíg a hosszú ruha megérkezik. A bakfisból kinőtt nagy leány aztán az első sikertelen báluk után éppen úgy szeretné visszatolni az idő kerekét egy pár fokkal, mint mi, akik felünk a rohamosan szaporodó évektől.

A most letelt esztendő azonban nem sajnáljuk. Kévsé vigasztaló volt benne. Változatos-ság bőven, — de ez a változatos-ság nem gyönyörködtetett.

Különösen gyötrelmes volt a politikai élet. Azért, mikor vázlatosan a már eltemetett esztendő történetét akarjuk rajzolni, előbb a kedvesebbet, a szebbet eseteljük. A magyar katolik-us egyházzól szólunk.

Mintha a minden téren mutatkozó általános dekadenciával szemben, biztató megújulás látszanék Krisztus egyházában. Ennek szemlé-

A második tanulság az, hogy a szomszédban sokkal jobban ismerik a mi ös-erőnköt, mint a mennyire magunk tudjuk becsülni. Másként nem félnek önállósít-ásunktól.

A harmadik nagy tanulság pedig az, hogy a független magyar király-ság már nemcsak történelmi jognak, ha-nem az okosság politikájának követelmé-nye. Az európai általános békének a függet-len magyar királyság megteremtése egyik feltétele. Mihelyt ez bekövetkezik, azonnal megszűnik az „összmonárkia“ nagy ha-talmi hóbortja, amely egyik oka az euró-pai államok fegyveres és drága békéjének.

Magyarország ereje nélkül Ausztria hencgése jó néhány fokkal alászáll. Az idők járása mutatja, hogy ennek be kell következnie. A magyar nemzet ismét meg-kezdte említett jogaiért a küzdelmet.

Az elmúlt esztendő politikáját teljesen ez a fenséges küzdelem töltötte be. Igaz, hogy az eredmény még ez idő szerint csak negatív. De hát minden nemzeti küz-delem így kezdődik a hatalommal szemben.

Am a mi negatív eredményeinkből már is kitűnt egy fényes, ragyogó való-ság: a nemzet teljes, összehangzó egyetértése. Mert az a néhány meg-vásárolt szolgálélek, amely a hatalom szekerének rúdja mellé állott, avagy a

bakkjára ült, nem számít. A történelem tanulsága szerint a legfenségesebb nem-zeti küzdelmek közepette is mindig voltak megvásárolható lelkek.

A testvérgyilkos Kain, a hazáját áruba bocsátó Ephialtes, a Mesterét eláruló Judás fajzata nem pusztult el és nem pusztul el soha, de népek és nemzetek sorsát sem intézték és nem fogják intézni soha sem Kainok, sem Ephialtesek, sem Judá-sok. A nemzeti erő előtt elsöprődnek ezek, miként a friss hóra dobott moecosk szem-mét elsodródik a felkerekedett szélvészttől.

Már pedig a magyar nemzet egyetértő óhaját éppen az elmúlt esztendő első hónapjában januárban, az általános választások alkalmával fejezte ki.

Ez a választás az elmúlt esztendőnek a legjelentősebb politikai mozzanata.

Le nem kicsinyelhető erővel, kétségbe nem vonható méltósággal és súllyal szabta meg a magyar nemzeti politika jövő irányát. A régi politikai rendszernek, amely a magyar nemzetnek testét és lelkét darabonként dobálta a „kétfejű sas“-nak nevezett szörnnyeteg telhetetlen torkába, egy elbizakodott híve és csatlós elkövetett stiklijei után megkérdezte nagy magael-biztában a nemzetet, hogy hát: Mit óhajt inkább? Szabadelvű cégér alatti szolgálá-got és osztrák tutorságot vagy az önálló

lete felemelő és megnyugtató. Mert remélhetjük, hogy a hitélet terén tapasztalható és megter-mékenyítő buzgalom a közelet egyéb szövevé-nyeiben is megszünteti az említett dekadenciát s felragyog előttünk a: Restauratio om-nium in Christo!

Kicsiny ország vagyunk. De Bethlehem még kisebb város vala. Ha onnan az egész világra kiindulhatott a világosság, miért ne indulhatna ki a mi kis országunkból a mindenfelé tapasztalt visszaesés után a kis Jézus hódoló szeretete és legyőzhetetlen bölcsesége. A magyar katoliciz-mus meglepő felpesésülése miért ne hathatna eszméletlenül egyik-másik lejtőn leguruló népre? Hiszen a magyar katolikus egyház oly kiváló vezetőikkel dicsekedhetik jelenben, minőkkel ke-vés korban. És az elmúlt esztendő e vezetők sorát nagyban gyarapította. Egyszerre négy ki-váló új püspököt nyert az okt. 23-ikán kelt ki-nevezéssel a magyar kath. egyház. Ezek: Mayer Béla dr. szatmári, Balás Lajos rosznyai, Pro-hászka Ottokár dr. székesfehérvári és Zichy Gyula gr. pécsi püspök.

Ugyanez időben lett a magyar főpapság egyik kiválósága: Városv Gyula dr. kalocsai ér-sekké.

De c. 14-ikén pedig újabb nagy kitüntetett

erte a magyar kath. egyházat. A szent Atya, Sa ma s s a József egri érseket, a történelmi nevezetességű egykori főpapoknak ezen méltó utódját bíborossá nevezte ki. E ténynek je-lentőségét, akár a kitüntetett főpap egyéni ki-válóságaira, akár a szent Atyának a magyarok iránt ismétetlen megnyilatkozó különös szerete-tére vonatkozólag nem kell olvasóink előtt bő-vebben fejtegetni. Hiszen Krisztus helytartója a magyarok iránt érzett őszinte vonzalmának jelét legutóbb szokatlan, szinte páratlan módon mu-tatta ki. Az ujonnan kinevezett püspököket dec. 21-ikén (lásd lapunk más helyén) személyesen szentelte fel. Tudvalevőleg a ritka esetenél ke-gyelmese főpásztorunk is aktuarius volt a szent Atya különös bizalmából. A régi fény kezd új-ból felderengeni az erdélyi egyházmegyére.

Jelentős esemény volt vallási szempontból az oly rég óta épülő lipótvárosi Szent István templom ünnepi megnyitása is nov. 19-ikén. Büszkén emelkedik ki a ragyogó szép ifjú fővá-rosva palotaóriásai közül a magyar hitbuzgóság-nak ezen köből rakott dicső monumentuma.

Alljon ott az idők végezetéig a kereszt dia-dalát hirdetve s kímélve bánjon a szél is vele.

Felszentelésén a legfőbb hegyúr, az apos-to-tói magyar király nem volt ott. A csúf politika

nemzeti lét kielégítésének nehéz, de dicső munkáját?

A nemzet örvendett, hogy már egyszer nyílt kérdést intéznek hozzá. Azt hitte, hogy a kérdés feltevése őszinte — hát őszintén felelt. Azt felelte: Magyar és önálló akarok lenni. És meggyőződésének nagy többségre szert tett képviselőit küldötte be a parlamentbe. Négyezer esztendőnek visszafójtott keszvét, a jövődönök minden rózsás fényt szórta ki ama nevezetes januári választásán.

Hát a keserve megnövekedett, a reménysege megesappant.

Szolgahadra számított Bécs és nem egyetértő nemzetre.

Azért többé nem is engedték szóhoz jutni a nemzet képviselőit. Megszakadt a parlamentarizmus. Éreztek a bűnösök, hogy a parlament, mint a nép képviselője — ítéletet, szörnyű ítéletet fog tartani. Útját kellett ennek vágni. Hát útját vágta. Nem tartottak országgyűlést. Elnapolták vagy *ötször*.

Klió így jegyezheti fel évkönyvébe a magyar politika mult évét: „Az állandó parlamenti elnapolások éve.”

És ez a tény kiáltoan bizonyítja, hogy törvényeink hiányosak. Ha egy parlamenttel úgy lehet játszani, mint a macska szokott az egérrel, ha ezt a játszmát törvénnyel is lehet némileg igazolni — az csak annak a bizonyítéka, hogy ez a törvény hézagos, ez a törvény idejét mulasztja. Ma már, a XX. században egy *nemzet* nagykorú kell hogy legyen. Ő adhat jogokat, de a nyakára lecsapó bárdokat vissza kell, hogy dobja. A nemzet nem egy, hanem sok millió család. Sok millió család élete, jóléte, boldogsága — a krisztusi szeretet nevében — nem lehet egy család vagy egy ember önkényének alárendelve.

Ezt az elvet, mint általános igazságot hangoztatjuk.

meggátolta hitvallásának messze kiható dokumentálásában.

Az a politika! Milyen csúf is az, mikor nemzetet elnyomó raffineriák tudományának tekintik. Az elmúlt év politikája pedig ez volt. A nemzet kért. Csak azt, amihez joga volt. A felelet mindegyre ez volt: *Soha*.

És megkezdődött az áldatlan küzdelem, melynek most az év végével sinces vége. És ki tudná, mikor lesz, s hogyan lesz.

Bécsnek pedig ez az érthetetlen magatartása láthatólag, s kimutatható fokozat szerint gyengíti a dinasztia tekintélyét, a dualizmust magát. Ennek a merev sohá-nak lett az eredménye, hogy legjelentősebb politikusunk Apponyi Albert gr. elhagyta a 67-et s esatlakozott a függetlenségi párthoz, amely a januári választásokból nem remelt erővelés számmal került ki. Ez a merev soha sorakoztatta a különböző programmal bíró pártokat egy koalícióvá az alkotmány védelmére.

Ebben a védekezésben erősen támogatják a koalíció a hazafias megyék, amelyek egymásután tagadják meg a parlamenttől meg nem szavazott adózást és ujjoneozást. Miként ismeretes, e lehetetlen helyzet megteremtésében nagy része volt Tisza Istvánnak. Végre maga is belátta oktalanságát és soha meg nem bocsátható hazafiatlanságát.

Ezen általános és egyetemes igazsághoz kell tehát hozzácsatolnunk kiegészíteni törvénykönyveink hiányait.

Eddig a politikában, a parlamentben mindig a többség elvét vallották. És ime, mikor nálunk a többség elve itt és amott nem konvenial, hát egyszerűen sutba dobják ezt a régi kormányzati elvet.

Hol itt az igazság? Hol itt a megbízhatóság? A kölesönös bizalom?

Ne játszunk ezek után lefedett kártyákkal, játszunk nyíltan. Ez a tisztesség.

Az alkotmányosság igazi értelme szerint egy parlamentet nem lehet egyetlen év alatt ötszöri elnapolással semmivé várt kárhözható és nemzeti kiküldetésében megbénítani.

A legutóbbi elnapolás dec. 19-ikén, tehát olyan időben történt, amikor sarkalatos törvényeinktől előírt rendelkezések függőben állanak s így megünn megint márc. 1-ig egy olyan bizonytalanság elé, amely siralmas helyzetünket oly nyomorulttá teszi, amelyet évtizedek megfeszített munkásságával (ha ugyan a nemzet ereje kitaró lesz) lehet helyreállítani csupán.

Ez nem alkotmányosság.

A Tisza Istvántól teremtett helyzetben felszínre került Fejérváry kormány tehát a hazugság, az erőszak, a törvénytelenesség jegyében kezdte meg működését.

Mindenki azt hitte, hogy a hazugság, a törvénytelenesség, az erőszak kultiválására nem akad Magyarországon ember.

Fájdalom, akadt. Akadtak heten. Mint a gonoszok. És ők — akárhogyan is alakuljanak a viszonyok — hosszú időre tönkretették Magyarországot társadalmának nyugalomát.

Tönkretették családok boldogságát; apát fiú ellen, fiút apja ellen kényszerítették. Visszavarázolták azt a legboldogtalanabb korszakot, amelyet Magyarország története

A mult év februárjában beadta akormány lemondását.

Ezután kezdődnek meg a királyi kihallgatások, s megjelennek a „homo regiusok.” Mindennek semmi eredménye nem volt.

Játék volt az egész. Azaz, hogy egy szomorú mozzanata volt. Ez a koalíció vezéreinek (Kossuth L., Apponyi A. gr., Andrassy Gy. gr., Bánffy D. br. és Zichy A. gr.) együttes kihallgatása volt szept. 23-ikán.

Élénk emlékezetben van még s marad, hogy micsoda politikai arculepásban részesült ezúttal a nemzeti képviselő.

Ez már persze a Fejérváry minisztersege alatt történt, aki első megbízatását jun. derekán kapta. Bemutatkozásánál mindjárt királyi kézzel elnapolta az országgyűlést.

Ebben aztán eddig utól nem ért rekordot csinált. Ime a dátumok: jun. 21-ikén elnapolás szept. 15-ig, szept. 15-ikén elnapolás okt. 10-ig, okt. 10-ikén elnapolás dec. 19-ig, dec. 19-ikén elnapolás 1906. márc. 1-ig.

E szép kis játékhoz méltán sorakozik a Fejérváry kormányának megismételt lemondása. Dátumok: szept. 12., dec. 20. Csinos kis komédiák valának ezek is az év politikai történetek keretében. A hazafiatlan ügyvezető kormány szerepléséről és egyéb eredményeiről lapunk más helyén van szó.

Hézagos rajzunk teljesebbé tételére még meg kell említenünk, hogy a mult év zavaros poli-

gyásos lapjának nevezünk. Lelkük legyen rajta.

Ennek a kompániának hallatlan (és nem halhatatlan) érdemei közé tartozik, hogy a népjog legszelebbebb értelemben vett kiterjesztése címén a kloaka patkányait éppen azon politikai pártok és neves politikusok ellen zúdította, amelyek és akik minden erejükkel és minden tehetségükkel a népjogok érdekében küzdöttek még akkor, amikor ennek a t. bandának tagjai az ál szabadelvűség kocsijának csak tengelykenői voltak.

Itt tehát még az a jezsuitákra hazugul ráfogott elv sem valósult: cél szentesíti az eszközöket. Mert a jezsuitákra fogott elv szerint is a rágalmozók elismerték, hogy a cél legalább szent, ha az eszközök talán mocskosok is (már a rágalmozók szerint,) de ezeknél a cél is ocsmány s az eszközök is gazok. Mi a cél? Egy szabadságért küzdő nemzet letörése. Mik az eszközök? A tisztességes és őszinte politikai törekvések deauválása a munkát nem szerető, a hazáért és államért nem dolgozó sörpredék indulatának és szenvedélyének felszabadításával.

Az embernek megáll az esze az ilyen kurtalátáson. A tények bizonyítják, hogy a gáton kieresztett izzapolyan nem lehet aztán okosan megalkudni.

Előbb igaz, hogy a környéken levő ellenállókat seprí, de aztán rákerül a sor a zsilipnyítókra is.

Kristóffy a nagy zsilipnyító!

Már vehette észre, hogy a kizúdul izzap az ő politikai sirhalmára fog borulni.

Megbukott ördögi terveivel: a nemzetiség mozgósításával is, meg a koalíciós újságok lehetetlenné tevésével is.

Nem mondjuk, hogy a híresztelt oláh mozgolódásokat direkté Kristóffy és társai szcenirozták volna. Ez a feltevés már utolsó lenne. De jellemző és gondolkodásra bő

tikai helyzete csak úgy ontotta a különböző célú brosúrákat.

Ezek közül csak az u. n. Zeysig-félet említjük fel, amely sokáig nagy izgatottságot keltett s amellyel kapcsolatban egyes politikuskok és pártokat sikerült ideig-óráig megrálgalmazni. Nagy hü-hó volt semmiért: világra szóló botrány és kutatás után kislült, hogy a szerző Zigány Árpád nevű „író”, akinek egyáltalán nem válogatós ízlése régebb idő óta ismeretes. Lefolyt a tárgyalás, de azért még ma sem látunk tisztán az egész mocskos politikai játékban. Ugy látszik sokan lehettek érdekelve. Szükség volt tehát az összekészítésre.

Egyébiránt az esztendő a kezdethez egészen stilszerűen végződött. A januári általános választásokon, félreérthetetlenül itél és nyilatkozott a nemzet, amidőn a tiszta nemzeti követelmények mellett döntött. Dec. 19-ikén pedig az itélkező nemzetnek képviselete szintén egyhangulag nyilatkozott politikai meggyőződéséről és álláspontról.

Bécsben persze még ezt sem akarják fontolóra venni. Ez már több a kurtalátásnál. Ez nyílt és határozott szembeállítás a nemzettel.

Mi lesz a vége? Ki tudná azt most csak elfogadhatólag is megmondani.

Élő az ahhoz, hogy az esztendő elhalt s a legnagyobb bizonytalanságban hagyott.

anyagot szolgáltat, hogy — az etnográfiai tanulmány mellőzéseivel is — ez a kérdés felvetődhetett. Jellemző, hogy az oláh-lakta vidékeken nyugtalanság vala észlelhető éppen a magyarság részéről.

Már pedig valamint egy fecske nem csinál tavaszt, épen úgy embernek esetleges rémlátása nem ejt kétségbe egész vidékeket és környékeket. Ha tehát a magyarság a nemzeti-ségi vidékeken szorongást érzett, — ez csak annak a bizonyítéka, hogy a jelenlegi kormányt mindenre képesnek tartja, arra is, hogy az osztrák hatalmi politikának már máskor is kipróbált eszközeit — a nemzetségek titkos felbujtogatását — felhasználja. És ha ez a felfézés nem is bizonyult valónak, nem azt mutatja, — legalább a közfelfogás szerint, — hogy ilyen kísérletezés nem történt, hanem legtovább azt, hogy az oláhoknak is megjött végre valahára az eszük.

Lássák be már egyszer ők is, hogy a szabaddá és függetlenné lett Magyarország mindig nagyobb és őszintébb istápolójuk lesz, mint a szorultságában sokat ígérő, de a napja jobbra fordultával mindent megtagadó Ausztria.

Kristóffyéknek azonban határozottabban és világosabban kitomborodik az a tény, amellyel a koalíciót támogató sájtót lehetetlenné akarták tenni.

Hát ez egyszerűen unikuma sajtószabadság országában. Egy párt segítségével, a mely párt (a szocialista) a legmesszebb menő szabadságot írja zászlájára, a kormány egyszerűen bilincseket akart rakatni arra a sajtóra, amely az ő közös boldogulásuknak fel nem ült.

Par nobile fratrum! Ezt már régebben megirtuk éppen így, amikor ezért bennünket kinevettek. Az események nekünk adtak igazat.

Egy kinevezett kormány, amely tiporja a nemzeti jogokat és egy tulzó, vadklóá-

A halál! Aratott jobbjaink közül eleget. Hadd említsünk fel néhány egy vagy más tekintetben kiváló, lehullott kalászt.

Elhalt az utolsó palatinus: József kir. herceg jun. 13-ikán. Az ősz (okt. 19.) magával vitte a jelen idő legmagyarabb, legtízesebb, legélesebb publicistáját: Bartha Miklóst. Az írók sorából kidőlt a nők kedvence: Beniczky-né Bajza Lenke (ápr. 2.), Kemechey Jenő (jan. 14.) igazi magyar lélek. Luby Sándor (okt. 5.) stb. A tudósok sora is megrikkult. Legnagyobb botanikusunk Borbás Vince (jul. 19.) Czigler Győző műépítész (márc. 28.) voltak a nevesebbek. — Politikusaink közül Szapáry Gyula volt miniszterelnök és a kath. autonómiai kongresszus világi elnöke jan. 21-én halt el. Ugyanez időtáját Mohay Sándor igazságügyi államtitkár, az erd. róm. kath. státus képviselőinek egyik legkiválóbbja. Ez év vitte el Strossmayer József diakovári püspököt is (ápr. 8.) aki magyargyűlöletével örökítette meg nevét.

De ki tudna beszámolni a halál aratásáról teljeseen.

Eljött és pusztított.

Csak éppen a sok bajt, nyomoruságot, kétségbeesést, bizonytalanságot nem pusztította el.

Pedig ebben a mezőben de dús rendeket vághatott volna. Bár tette volna! Akkor vigabban bucsuzhattunk volna.

kális szociális (?) had, amelynek fogalma sincs a jogokról (sem államiról, sem családiról, sem egyéniről) — nemde par nobile fratrum?!

Ám a közszabadságnak megölője nemcsak így próbálkozott — patkányokkal — a nemzeti ellenállás megtörésére.

Ráakarta feküdni a megyékre is. Megakarta dönteni az alkotmány védőbástyáit is.

Röviden szólunk: Ebben a kísérletben rettenetes, csufos, örökmenlékeztető vereséget szenvedett. Ezekhez a vereségekhez csak az osztrák hadi tudomány vereségeit lehet hasonlítani.

A vereségek nagyságához, még csak az alkotmányvédő megyék dicső magatartása hasonlítható. A történelem krónikásai fenséges anyagot kapnak egy meggyötört nemzet létért való küzdelméhez.

Ez esztendő történetének tehát egy dicső fejezete lesz: a megyék ellenállása. Hiába küldték a hazafias megyék nyakára a császári adminisztrátorokat. A kiküldetéseknél csufos bukás vagy pírhusi győzelem volt a vége.

A megyéknek ezt az egyöntetű, meglepő ellenállást minden más kormány, amelyben csak egy kis érzék van az alkotmányosság iránt, kellőleg mérlegelte és méltányolta volna.

Fejérvary kormánya, melynek jelentékeny és fő-fő intéző tagja a tábornagy mellett Kristóffy és Lányi, érzékkel az ilyen nyomatek iránt nem bír. Süketnek a vihar zugása, vaknak a napsugár.

Igy van. Ám a siketet a tomboló és haragos vihar felforgathatja, a vakot a napsugár elégetheti.

Siess haragos vihar és égető napsugár!

Magyar püspökök felszentelése Rómában.

(1905. december 21.)

A történelmi eseményekben gazdag Sixtina kevés hasonló ünnepet látott gyertyafüstös falai között lefolyni, mint a milyen a dec. 21-iki volt. Szép és lélekemelő jelentőségében, egy egész országra szóló eredményeiben. Hazánk négy egyházmegyéjét tüntette ki dicsőségesen uralkodó szent Atyánk ama nagy kegyelemmel, hogy mind a négynek saját kézzel felszentelt főpásztort óhajtott adni. Nagy szomorúságunkra az egyik főpásztor (t. i. a szatmári) betegsége miatt nem jöhetett, s így a mi örömlünkől hiányzott valami, a beteg főpásztor fájdalmát pedig százaszorosan súlyosá tette a mi örömlünk hiánya. Tudom, sok hő ima szállott fel az égbe e napon nemcsak szent Atyánkért, és az újonnan felszentelt püspökökért, hanem a beteg főpásztorért is, kitől a Mindenható ily nagy áldozatot kívánt.

A püspökszentelés az egyház egyik legfontosabb ténykedése. Ez által nyer az egyház új főpásztorokat, kik az igaz hit egységében, szent Péter utódjának fönhatósága alatt az egyes egyházmegyéket kormányozzák. Épen azért e magas hivatásra csak igazán érdemes személyeket kell kiválasztani és az, aki érdemtelenekeket választ, legyen bár pápa, császár vagy király, halálos bünt követ el.

E miatt az egyház külön esküt és vizsgát kíván az új püspököktől a felszentelés előtt. Az esküt még 20-án, a vizsgát pedig közvetlen a felszentelés előtt tették le az új püspökök. A

vizsga alkalmával a szent Atya és a két konkonszekrans kérdezték a felszentelendőket a következő alakban: „Hiszed-e a második isteni személy megtestesülését?” A konkonszekransok egymásután letérdeelve felelték „Hiszem”.

Miután így hitünk főbb hitcikkelyeiről az új püspökök nyilvános vallomást tettek, megkezdődött a szent mise. A lépesó imát együtt mondták a felszentelendők a szent Atyával, még pedig a főltár előtt. Ezután visszatértek saját oltárukhoz, mely a főltár előtt a lecke oldalon volt elhelyezve. Itt mindannyian magukra vették a miseruhákat, (a konkonszekransok csak amictust stólat és pluvialét) és a szent Atyával egyidejűleg végeztek az Introitust. Ezután újra a főltár elé mentek, hol a szent Atya előtt térdelev megkapták a kézfojtételt, melyről az „Apostolok cselekedeteiben” és szt. Pál leveleiben, meg a szent hagyományban oly sokszor olvasunk, midőn papszentelésről vagy püspökszentelésről van szó (Act. VI. 5, 6 — XIII. 3. Tim. V. 22.) A konkonszekrans térdelev, vállain az evangéliumot tartja, a három püspök a szent Atya és a két konkonszekrans egyszerre fejére teszük kezeiket és hangosan mondják: „Accipe Spiritum Sanctum”.

Ezután a szent Atya letérdelev, a konkonszekransok szintén, az új püspökök pedig a főltár lépesójén arera borulva hallgatták, míg a kar élénkelte a Mindenszentek litániáját. A végén a szent Atya fölállott és háromszor énekelte: „Ut hos electos benedicere digneris” R. Te rogamus audi nos. „Ut hos electos benedicere et sanctificare digneris”. R. Te rogamus audi nos. „Ut hos electos benedicere, sanctificare et consecrare digneris”. „Te rogamus audi nos.” A kar befejezte a litániát, s így a Szent Lélek és minden mennyei szentek segítségül hívása után megkezdődött a felszentelés, a szent olajjal való megkenés.

A szent Atya bekente szt. olajjal és krizmával a felszentelendők kezeit, homlokát és tönzuráját, minden egyes aktusnál a megfelelő formula kíséretében. A formulát a segédkező püspökök is együtt mondták a szt. Atyával. Az egész aktus alatt a Sixtinai énekkar énekelte a „Veni Creator Spiritus”-t.

Ennek végeztével a szent Atya énekelte a püspökszentelés alkalmával szokásos prefációt, mely nem a szent misének, hanem a szentelésnek kiegészítő része. Szép, erős hangon és igazán művészi hanghordozással énekelte Ő Szent-sége a hosszú és fonséges gondolatokban gazdag prefációt. (A prefációk dallamára éneklés azért nevezik prefációknak. Különböben nem egyébe mint az egyesült Egyház imája az újonnan felszenteltékért és az ő sikeres munkásságukért.)

A praefatió végével a szent mise többi része következett. Az orációk, lecke, evangélium. Ezeket az új püspökök saját külön oltáruknál végeztek. Az offertoriumtól kezdve a szt. áldozásig mindannyian a főltárnál voltak és ott együtt végeztek a szent misét. Kenyeret és bort csak a szent Atya ajánlott fel, egy otyát és bort egy kehelyben, melyből azonban mind a négyen együtt áldoztak.

Szépen jelképezi ez az Ur Jézus akaratának teljesülését. „Ut sint unum sicut et nos unum sumus.”

Áldás után újra visszatértek a saját oltárukhoz és ott végeztek be a szentmise többi részét. Áldás adás előtt a szent Atya mindegyiknek külön fejére tette a mitrát, kezébe adta a pásztorbotot, és mind a három új püspök egymásután áldást adott a jelenlevőkre. Ezután bekecsókra mentek a szent Atyához, de még előbb háromszor énekelte mindegyik új püspök a szent Atya felé fordulva: „Ad multos annos.”

A szertartás végeztével következett az utolsó evangélium, a fő- és mellékoltárnál. Szentmise után pedig a szent Atya intonálta a Te Deumot, mely alatt sok jelenlevőnek örömkönyök pereget szemében.

Ki is ne adna hálát a Mindenhatónak ezen nagy kegyelemért, hogy hazánknak épen a legválságosabb időkben küldött olyan főpásztorokat, kikre büszke minden nemesen érző magyar szív és a kiket irigyel tőlünk egész Európa?! A szent Atyának is nagy hálaival tartozunk, hogy a magyarokat tüntette ki nagy szerzetével. Az igaz, hogy a pápák mindig szerették Magyarországot, példa rá ezeréves történetünk s ha Thaly Kálmán protestáns létére dicőségének tartja Rómába jönni és XII. Ince pápa sirja felett imádkozni, s ezen tényét hazafias önérzettel mondja el a magyar parlament színe előtt: akkor azt hiszem nem lesz egyetlenegy katolikus magyar ember sem egész Magyarországon, a kit nem töltene el büszkeséggel X. Pius szeretete.

A fölszentelés után 1/211 óraker a szent Atya hívta meg az új püspököket sa jelen volt bihorosokak és püspököket reggelire. Délután vatikáni nagykövetség adott a követési palotában „villásreggelit” a magyar főpápok és kísérelők tiszteletére. Római szokás szerint az ebéd este kezdődött, melyet a szent Atya nevében Merry del Val államtitkár adott. A szent Atya mind a három püspököt szép mellkereszttel ajándékozta meg.

A szentelést követő rapon Prohászka püspök úr és Püspök urunk ó Nagyméltósága a katakombákba kocsiztak, ahol az öskeresztények és mártírok sirja fölött szent misét mondtak. A Collegium Germanicum et Hungaricum magyar növendékei énekeltek lent a katakombákban egyházi énekeket. Egyszer csak megzendül az ének, mely a jelenlevőket csaknem a sirásig meghatotta. A gyertyák halvány világánál szűk földalatti folyosókon egy oltár előtt miséznek Magyarország büszkesége, körülötte piros ruhás alakok zengik:

„Boldogasszony Anyánk,
Régi nagy Pátrónánk,
Ki voltál mindenkor
Nekünk kegyes dajkánk.
Inségiben így szólít meg hazánk:
Magyarországról, romlott hazánkról,
Ne feledkezzél el szegény magyarokról.”

Hogy mennyi öröm és bánat, remény és fájdalom, áhitat és bizalom van ebben az éneken összegyűlvé, ezt csak ott éreztem lent a katakombák mélyén, midőn szép hazánkért imádkoztam Prohászka első püspöki miséjén.

— r. — I.

Felhívás előfizetésre.

Lapunk e számával XXVIII. évfolyamát fejezi be. Az új év alkalmából ismételt előfizetést nyitunk lapunkra, mint olyanra, mely az erdélyi részekben egyedül álló ker. kath. irányú politikai lap, és amely a kath. érdekek megvédésében, a független ker. irányú hazafias politika hirdetésében mindig bátor és szókimondó volt a multban s lesz a jövőben is.

Bizalommal kérjük tehát olvasóinkat előfizetéseik megújítására, illetőleg új előfizetők gyűjtésére.

Az előfizetés díja:

Egy évre 8 korona

Félévre 4 „

R. k. kántorok kedvezményes árban évi 4 koronával fizethetnek elő.

H I R E K.

— Boldog új évet kívánunk lapunk t. előfizetőinek, munkatársainak és olvasóinak.

A pénztári hivatal kérelme.

Kérjük a tagokat és előfizetőket, a mellékelt utalvány-lap felhasználásával az esedékes és hátrálékos díjak szíves és sürgős beküldésére.

Kiváló tisztelettel

az Erd. r. kath. Irod. Társ.
pénztári hivatala.

— **Karácsonyest.** A gyulafehérvári papnevelő intézet növendékei karácsony estéjén d. u. 5 óratól nagyméltóságú és fötisztelendő Majláth Gusztáv Károly gróf püspökük és atyjuk kegyes jóvoltából tombolával egybekötött családi ünnepélyt tartottak. A szépen sikerült, kedves családi ünnepnek műsora a következő volt: 1. Ünnepi nyitány, Dománfityól. Előadja az intézeti zenekar. 2. Ünnepi beszéd. Mondja Gaal Tamás IV. éves h. h. 3. Magnum nomen Domini. Régi egyházi ének. Előadja az intézeti énekkar. 4. Bernáthegyi karácsony, Erdősityól. Szavalja Csányi Kálmán IV. éves h. h. 5. Cor tibi Jesu . . . Bogissityól. Előadja az intézeti énekkar. 6. Jelentés a pályamunkákról. Felolvassa Antal József IV. éves h. h. 7. Vetített képek. S. Induló, Dománfityól. Előadja az intézeti zenekar. Tombola. Az ének és zenekar vezetője: Dézsi Lajos IV. éves h. h. volt.

— **Új évi köszöntők megváltását** a lapunk kiadóhivatalában kitelt iven a következők eszközltek: Téri Ödön dr. a városi szegényeknek tüzelőanyagára 3 K. Zomora Dániel kanonok-plebános 6 K. Wagner S. szerkesztő 3. K. Papp György nyomtató pedig 2 K. a **Hunyadi-szobor** javára. Ezenkívül a következő levél kíséretében ugyancsak a Hunyadi-szoborra kaptunk 40 koronát: „Igen tisztelt Szerkesztő úr! Felhívása praktikus voltát elismerve, tisztelettel értesítjük, hogy az újévi, valamint az 1906. évre eső névnapi gratulációinkat is a Hunyadi-szobor javára tiz-tiz koronával megváltottuk. Az összegre Papp György juttatja rendelései helyére. Gyulafehérvárt 1905. dec. 28. Jirászek Ferenc építész, Urbán Gyula főerdész, dr. Kontz Viktor ügyvéd és dr. Balogh Zsigmond orvos.”

Kiadóhivatalunk a felajánlott összegeket illetékes helyre juttatta. A nagy közönséget pedig kérjük, hogy vegye e megváltásokat szíves tudomásul.

— **Új politikai lap.** Nagyenyeden új ellenzéki lap indult meg „Alsófehér” címen, melynek főszerkesztője gróf Teleki Árvéd országgy. képviselő, felelős szerkesztője dr. Asztalos Kálmán ügyvéd. A hetenkint kétszer megjelenő lap az alsófehérmegyei szövetkezett ellenzék hivatalos lapja.

— **A Gyulafehérvári Műkedvelő Társulat** részben a saját alapja javára, részben az állami iskola szegény tanulóinak felruházására 1906. évi január hó 6-án, az Európa-szálloda disztermében színelőadással egybekötött táncestélyt rendez. Színe kerül: „A Bolondok Háza” 100 arannyal jutalmazott bohózat 3 felvonásban. Irták: Jakobi N. és Laufs K. Franciából átdolgozta: Fái J. Béla.

Dániel prófeta híres jövendölése Krisztus Urunkról és Jeruzsálemről.

Az ó-szövetség prófétái között csodálatos képet nyújt maga magáról Dániel. Ő királyi vérből származott ugyan, de népének javarészevel fogságba jutott Nebukodnezár alatt, Babiloniában. Fejedelmi parancsra, az ifjú Dániel, három társával ki van választva, hogy a király udvara számára felneveltessek és a Kaldok minden tudományába és bölcsességébe beavattassék. Tanul sokat Dániel a mágusoktól, még többet a szent iratokból, és mindenek felett imádját az Istent, szereti saját fogságba esett nemzetét. Bámulatos bölcseségeért a királyi udvarban nagy tekintélyre jut, allandoan jeles és főhivatalokat visel, amik nemcsak nem vakítják el, de ellenkezőleg, Isten a jövendöket előre tisztán látó prófétái lélekkel megáldja őt. A perzsák földén él, és ott hal meg nagy tisztességben, kényelemben, bőségben. Sura és Babilon fővárosokban legtöbbet tartózkodott. It írta könyvét is, az első hat fejezetet a kaldok nyelven, a többi zsidó nyelven. Stílusa száraz, bágyadt és nincs benne sehol magaróptú kifejezés azon egyszerű kijelentések leírásában sem, miket világra szólóknak ismertek fel már az ő életében is a királyi udvarban és azon kívül is. Mintha látszanék rövidre fogott iratában a népe fogsága miatt kesergő prófétának mély fájdalma.

Jövendölései között legnevezetesebb a hetvenévhedről szóló, melyben világosan jövendöli, hogy a hetvenedik évheted közepén a Messiást a saját népe meg fogja ölni; és ez a nép nem leszen többé az ő népe; mert: meg fogja tagadni. És eljő egy nép az ő vezérével, és a szentvárost Jeruzsálemet elpusztítja és a pusztulás megmarad a világ végéig . . .”

Lehet képzelni, hogy ez a jövendölés sem a fogságban lévő, sem a honmaradt zsidóknak nem volt kedves, sőt az volt az eredménye, hogy igen sokan, sőt nem is tartották igazi prófétának. A rabbi így harcoltak Dániel ellen: Ez nem is lehet prófeta, mert kivan heréve. A heréleteket pedig Mózes törvénye (Denteronom. 23. 2.) az izraeliták közül kizárja. Aztán nem is élt az ígért földén; de idegenek között; pedig az ígért földén kívül nincs prófeta. Nem is lehet prófeta az, aki számkivetésben él és amikor haza térhetett volna, sem jött haza. Végre Dániel egész életében kényelmes nagyúri életet élt, nagy hivatalokat viselt; nem úgy, mint a többi próféták, akik lenézett, zordon, szenvedésekkel teljes életet éltek és szenvedések között haltak meg. Az, hogy hiteért hat napig ült az oroszánok veremében és sértetlenül maradt: ellenségei előtt nem ér semmit. De a szent férfiúra szórt ezen rágalmozások nem értettek neki. Sőt Ezechiél prófeta (14: 14, 20.) magasztalja őt. A Makkabeusok könyve, Dánielt (és az ő három társát) dicőíti. Krisztus Urunk pedig prófétának mondja. Azért Dánielnek nincs is szüksége Flávius József azon dicőretére, mit felvett a zsidó régiségekről írott 10-ik könyve 12 fejezetébe.

Már ami a fenn jelzett jövendölést illeti, annak két része van: egyik vonatkozik Krisztus Urunk halálára; a másik Jeruzsálem elpusztulására.

Világos, hogy ezen prófétái jövendölések valamint már régen beteljesedtek, úgy magyarázatok nélkül sem maradhattak.

Kétféle magyarázat érdekel itt minket; egyik a zsidóké; a másik a keresztény iróké.

A zsidók között forgó magyarázatok legjobbjá, t. i. zsidó felfogás szerint: az, amit a

tények teljesebbé után több mint egy ezer évvel megirt egy tudós rabbi, J a r k h i S a l a m o n, úgy természetesen, hogy a zsidó rabbik eddigi öröklődésének javát mind egybefüzte.

Lássuk tehát ezen magyarázat lényegét.

Dániel próféta hetven évhetedének jelentőségéről és igazságáról lévén szó, első helyen elő kell adnunk a zsidó tudósok véleményét ezen hetven évhetedről, ami Dániel korától fogva, a kereszténység első ezer esztendejében, a zsidók között el volt fogadva (és ma is érvényben van!).

Ezen vélekedés legerősebb hordozója a tudós Rabbi Jarkhi Salamon, aki a XI. században élt és 1105-ben halt meg. Az ő vélekedése tehát, = (a zsidók között.) Dániel próféta magyarázata a hetven évhetedről, több mint ezer esztendő nézetét foglalja egybe és ilyen:

Salamon rabbi a hetven évhetedet számitani kezdi a Jeruzsálemben lévő templomnak Nebukodenezár által történt lerombolásától és a számitást végzi a jeruzsálemi új templomnak Titus által történt lerombolásával, ami Kr. u. 70-ik évben történt. És állítja, hogy ezen két lerombolás között telt el a hetven évheted, ami összesen 490 évet, nem holdéveket, de a naprendszerünk szerinti 365 napos éveket foglalja magában, mikben Izrael népe szenvedett ugyan kedvezőtlen időket; de voltak szerencsés napjai is, mint a babiloni fogságból, (ami 70 évig tartott.) hazatérés; a templom és a szentváros újra felépítése, a zsidó papság és fejedelmesség felebredése s az a tény, hogy a zsidó nép saját törvényei és szokásai szerint élt stb.

De a második templom-lerombolás után, az eltelt hetven-évheted végén, Titus római hadvezér ideje óta, a zsidók teljes fogságba és szolgaságba jutottak, a mibe juttatta őket az Úr, amint Salamon rabbi mondja, hogy ezen állapotban szünjék meg az ő bűnös voltak, hogy bűnhődjenek az eltelt időket és érdemeljék meg a Messiásról szóló prófétai jóvendölések beteljesedését Krisztusban, a zsidók megváltójában, aki végül elfog jönni. És így ez a fogság és szolgaság tartani fog Krisztusig, a Messiás eljöveteleig.

Igy magyarázza Salamon rabbi Dániel próféta IX. 24—26. írt versét a hetven évhetedről. A tudós rabbi Salamon így halad a magyarázatban: Hetven hét... azaz hetven évheted, a miben benne van a megjövendölt idő, ami ki van szabva az Istentől, úgy hogy nincs sem több, sem kevesebb esztendő.

A t e n e p d r e és szent városokra, t. i. Jeruzsálemre, az első pusztulás óta, mit Nabukodenezár végzett, a második pusztulás, mely bekövetkezik (Titus római vezér alatt) avégre, hogy a zsidók eleget téve bűnhődjenek gonoszágaikért, miért is következik, hogy a gonoszág eltöröltetik és ők kiérdemlik az Isten előtt, hogy a látomás és jóvendölés beteljesedjék, azaz: megérkezzék az örök igazság, a zsidóknak a Messiásban, mit a próféták jóvendöltek és a szentek szentje felkerestessék. Itten a szentek szentje alatt Salamon rabbi a jeruzsálemi templom újra felépítését és felkenését érti. Mert e szó: s z e n t . . . a zsidó nyelvben, hoi himnen és közönműben, teljesen egyformán illik a személyre is, a templomra is erőltetés nélkül. És a rabbi a templomra viszi át ezen szót s magyarázza, hogy a Messiás eljövetelekor ő felépíti Jeruzsálemet, felavatja a templomot, felszászterzi a Frigy-szekrényét és a templom régi kincseit, miután legyőzte Gogot és Mógogot, az ő ellenségeit.

Tudjad azért és jegyezd meg . . . Itt, mondja a rabbi, Dánielnek bővebben magyarázza

Gábor angyal a jóvendölést, úgy, hogy az első hét-hét alatt érti, Cyrust, a perzsa királyt, akit Izaiás próféta is Krisztusnak nevez így: Ezt mondja az úr az én Krisztusomnak Cyrusnak... Mert Cyrus a zsidók vezére vala, midőn hazatérték a babiloni fogságból; és a Nabukodonozor templom pusztulásától — Cyrus első éveig eltelt 52 esztendő, amiben benne van a hét évheted, vagyis 49 esztendő és még afelett marad három esztendő. De Gábiel ezt nem számitja, csak a teljes hét esztendőt. Ez a három esztendő azonban be fog számitatni a következő 62 évhetedbe, mely Cyrus hazatérési engedelmétől, s a jeruzsálemi templom felépítésétől, a Titus római hadvezér alatti templom lerombolásig eltelt; és ennek a 62-ik évhetednek, (beleértve egy első évhetedet tehát.) 69-ik évhetednek a végén megöletik a Krisztus, Agrippa király, Vespasian és Titus római vezérek jeruzsálemi pusztításakor; és nem lesz senki, t. i. Agrippának többé népe a zsidó nép, mert a meghalt királynak nincs és nem is kell nép. És ennek vége pusztulás . . . Ezt Salamon rabbi a római népre magyarázza, hogy a világ végéig fog ezen végpusztulás tartani, midőn eljő a Messiás, és az Ezekiel próféta által 38 fejeben megjövendölt Gogot és Mógogot teljesen legyőzi; és a zsidók országát helyreállítja, a jeruzsálemi templomot felépíti, s annak régi kincseit visszaszerzik.

Az utolsó évheted (a 70-ik) végéről, ahol szövetség megerősítéséről van szó, azt írja Salamon, hogy a zsidó nép Titussal és a rómaiakkal szövetséget kötött a háború végével; de ezt a szövetséget ismételtlen megszegte, mit a rómaiak megfosztáltak, eltörölvén az országot, a várost, a templomot, az áldozatot. . . És ez a pusztulás tartani fog a világ végéig, midőn Gog és Mógog, a Messiás ellenségei legyőzetnek és Jeruzsálem újra felépül.

(Folyt. köv.)

A moloch.

(Folytatás.)

Dr. Döllinger tanár azt szokta mondani: „L'homme ne meurt pas, il se tue.“ „Az ember nem hal meg, maga magát öli meg.“ Nagy azoknak száma minden országban, kik az alkohol élvezése folytán elpusztulnak. Hazánkban is tetemes részét az embereknek az alkohol bálvány pusztítja el. Még az oly állású egyének között is, kik arra vannak hivatva, hogy magukon uralkodjanak és másokat is önuralomra segítsenek és vezessenek, gyakori esetben járvaló, valóban szépreményű paptestvér is esett áldozatul ezen bálványknak, haltak el fiatal korukban, a sok mulatozás folytán! Mert a dolog úgy áll, hogy a világra kikerülő fiatal pap ugyancsak erős akaratú legyen, hogy a mai tagadhatatlanul romlott társadalom magával ne sodorja, örvénybe ne vigye. Ma semmi nevezetesebb alkalom, egy egyszerű barátságos látogatás is meg nem történhetik anélkül, hogy az emberek ne igyanak.

Az a szegény fiatal, nagy gondnal, körültekintéssel, áldozattal képzett fiatal pap kijön a világra, káplán lesz. Az illem úgy hozza magával, hogy az előkelőbb családoknál látogatást tegyen. Alig, hogy beajánlja magát, hozzák elő a külömbnél-külobb pálinkafeleket, kedveskednek és az a fatális a dologban, hogy a rossz szokáson alapuló illendőség azt is hozza magával, hogy az új káplán ne adjon üres kosarat, legalább koccintson és kóstolja meg. Ez több helyen ismétlődik és az a fiatal üde káplán meg-

mérgeződik. Sok, ha nem is akarja, alkoholistává lesz, beleesik azon lelki és testi betegségbe, mely menthetlenül elpusztítja, tönkre teszi, mert ezen betegség ellen nincs orvosság. Hazánkban még sanatorium sincs, mire égető szükség van, elodázhatatlanul minél rövidebb idő alatt legalább egyet fel kell állítani. A makacs alkoholistát csak szakavatott rendszeres gyógykezeléssel, a világtól egészen elkülönítve lehetséges nagy nehezen gyógyítani. Míg a mostani rossz, egészen veszélyesebb társadalmi szokások, vélemények a szesz italok élvezését illetőleg fennállanak, az alkoholisták nem megvételre, nem üldözésre, nem büntetésre méltók, hanem a legnagyobb sajnálatra méltók, kiket bármi áldozat árán gyógykezeltetni kell.

Sohasem feledhetem azon szánalomraméltó paptársat, ki papnövendék koromban hónapokon át a deficientiában volt. Míg benn volt, nagyon jól viselte magát, de alig ült kiűn a világban néhány hetet, ismét visszakerült hozni. Végül is a papi statusból el lett boesátva, házalni kezdett. Ha sanatorium lett volna, ott alaposan ki lehetett volna gyógyítani, reávenni a teljes abstinenciára.

Hogy mennyire romlott gondolkozású a mai társadalom, élénk világitásba helyezi a következő eset. Midőn szeptember havában az alkoholellenes kongresszusról mint egészen abstinens hazatértem, előkelő hiveim nem akarták elhinni, csak tréfának vették, végül is belátták, hogy az való, egyik különben mértékletes életű intelligens hívó méltatlankodva mondá jó barátjának: „Pesten a papunkat elrontották.“ Tréfásan volt ugyan mondva, de hát mint mondják minden tréfának fele való.

Az lenne feltétlenül kívánatos, hogy az újmisés pap tenne a spiritalis előtt határozott ígéretet, kvázi fogadalmat tegyen, hogy pálinkát semmiféle alakban egyszer sem iszik. Legalább lenne mire hivatkozzék, mikor az életben kedveskedve pálinkaivásra unszolják.

Az új tanítókkal is így fogadalmat kellene tétetni, sokat, kibeszélhetetlen sokat használnak nekik. Természetes, hogy alapos alkoholellenes előadások után lehetne kérni őket az ígéret megtételére. Ez a legkevesebb, mit a nép vezetőitől megkívánhatunk most egyelőre.

Az pedig egyáltalában nem megengedhető, a mi egy képezdei vizsgán történt, hogy hol és mikor és ki az illető, nem jegyzem fel, az nem szükséges. Csak a tényt jegyzem fel. Egyik növendék gyakorlati mintatanítást tart a pálinka ellen. A gyermekekkel elmondhatja nagyon helyesen a valóságnak egész megfelelő verset:

„A pálinka mérges ital,
Ki azt issza, korán elhal,
Télben fagyaszt, nyárban fonnnyaszt:
Nem okos ember, ki issza azt.“

Egyik tekintélyes jelenlevő derék úri ember kedélyesen felkiált: „nem úgy van az, télben melegít, nyárban szédít.“ Én pedig az összes abstinens és temperans doktorokkal együtt a leghatározottabban állítom egész komolysággal: igen is télben fagyaszt, nyárban fonnnyaszt, hogy miért, magyaráztassa meg magának egy abstinens orvossal, ha a Moloch című közleményeket nem olvasta el figyelemmel az érdeklődő.

Hazánkban évenként elhal 60000 csecsemő. Tetemes része azért, mert vagy a szülők, vagy a nagy szülők vagy a szép szülők közül valamelyik nagyfokú alkoholista volt. Az alkoholistától leszármazó anya gyakori esetben képtelen gyermekét táplálni, nincs teje. A mesterséges táplálás különösen a nép rétegében nagyon veszélyes. Nincsenek tekintettel a tej minőségére vagy a levegő érintkezésétől nem óvják meg s így a még egészen gyenge, tehát ellentállásra

képtelen gyomorba vagy igen zsiros vagy bacillusokkal teleített tej jut, csakhamar előáll a gyomor hurut, melyet csesemónél lehetetlen gyógyítani.

A halandósági statisztika napjainkban legkedvezőbb Svécében, hol 20—29 éves korukban alkohol miatt elhalt 11,9, 40—59-ig 15,5, 60 éven felül 6,5 százalék 1904. évben. Nálunk minden bizonynyal nagyobb a százalék. A hírneves Hufeland is azt mondja: „Minden bármi néven nevezett szeszes ital életrovidítő. Egy folyadék tűz, melyet az ember iszik.”

Már most lássuk sorra az alkoholnak mint gyilkosnak munkáját.

Gyakran azonnali halált okoz. Ez úgynevezett alkohol mérgezés. Dr. Kaiser állítása szerint egy 3 éves gyermeket 75 gramm, egy felnőtt embert 330 gramm alkohol öl meg. Franciaországban 1876. évben 1466 mérgezési eset fordult elő, ezekből 1031 esetben az alkohol által történt. Nálunk is a hirtelen halálozások számanak felét kétség kívül az alkohol idezi elő. A múlt évben egy részeges eszmadia községünkben midőn a kapuján egy fűtővel ment be, leest és azonnal meghalt. Rendetlen életű volt, soha sem volt józan.

Szeptember vége felé sirva jött hozzám egy asszony, hogy 11 éves fia el van nyulva, mindjárt meghal, pálinkát ivott, most hozták haza az utcáról. Úgy történt, hogy a koresmáros 10 éves fiaeskája ellopott 6 koronát, keresett két cimborát, pálinkát vettek, mind a hárman most holt részegen fekszenek. Drasztikus gyógyszert alkalmaztak, a fiú nem halt meg, de még most is egészen sapadt eltorzult képe van. Fel is fogadta, hogy többé nem iszik pálinkát, abstinens lett.

(Folyt. köv.)

Szabó György.

CSARNOK.

Az erdélyi róm. kath. papság irodalmi működése a XIX. században.

Bio- és bibliográfiailag kimutatja: Imets F. Jákó.

Előszó és kérelem.

Szöllősy Károlynak: „A magyarországi róm. kath. papság irodalmi munkássága a XI. századtól egész 1885-ig bezárólag” c. művében, melyet a „Magyar Sion” 80. és 90-es évi folyamaiban egyházmegyeként közölt, nem találva az „Erdélyegyházmegyei Irókat” is: rám e körülmény ösztönzőleg hatott arra, hogy munkámban e hiányt, ha csak a XIX. századra szorítokozólag is, Erdélyre nézve lehetőleg pótolni igyekezzem.

Sajátságos találkozás — nem mondóm — „a nagy elméknek”, de legalább is rokonlelkeknek, hogy Kovács Gyárfás atyámfia, a jeles tollú és ritka munkásságú író, — mint a Közművelődésben (1895. 34. sz.) „Erdélymegyei papi írók” cím alatt elbeszéli, — Zelig Alajos „Egyházi írócsarnoka” című műve olvasásakor kapott impulzust arra, hogy „Életrajzuk és munkásságuk rövidletét megírja mindazoknak, kik Erdélyegyházmegyéink szellemi világának mozgató tényezői voltak s azok irodalmi produktumait, — a menyire csak lehet — összegyűjtögetve „Az erdélyi megyei papság irodalmi munkásságának eredménye” cím alatt kiadja.

Kovács Gyárfás e célját csak úgy vélte elérhető, „ha az adatok összegyűjtögetésében szellemi rokonsárai szives segédelmekkel őt megajándékozza, az általok ismert adatokat kezeihez juttatják.” E célból tanulmányút is tervezett.

Mire ment tervével szorgalmas és jeles írónk s mi történt a már néhány irodalmi hagyatékkal: arról nincs tudomásom; azt azonban tu-

dom, hogy e célból nálam is megfordult, s egy pár régebbi kiadványt s egyik paptársunk kéziratát tőlem elvitte.

Nagy vesztesége volt az erdélyi kath. irodalomnak, illetve Irodalmi Társulatunknak Kovács Gyárfás váratlan és kora elhunyt. Halálával ha egészen el nem ejtik is, de halasztást szenved az „Erdélymegyei papi írók” általa tervezett ismertetésének eszméje: s én már öreg korom miatt sem érezhetem magamat hivatva arra, hogy a K. Gy. eszméjét megvalósítsam s azt az ő, egész multat felölő általános terve szerint, a szükséges adatokat összegyűjtve, végrehajtsam.

Az én szerény munkám, — miként az a fönnt kitett címben is kifejezetre jut, — sokkal szűkebb körű s nem is egyéb, mint tulajdonképpen Toldaleka és utolsó kötete: „Az Erdélyi Egyházmegye XIX. századi Krónikája” című munkámnak, melyet az előző század vége alkalmából állítottam össze, melyből mutatványokat is olvastam vala föl Irodalmi Társulatunk 1900. évi közgyűlésén, s amely 9 kézirati kötetben várja, — ha ugyancsak várja — a sajtót.

Addig is, míg ez talán megtörténhetnek, célszerűnek látom, az említett mű e toldaleki részét, az erdélyi rk. Irodalmi Társulat közlönyébe a „Közművelődés”-be apránként beküldeni, részint méltó elismerésül azon lelkes paptársaink iránt, kik közhasznú működésüket az irodalom terére is kiterjesztették; részint felhívásul és buzdításul azon buzgó pályatársak részére, kik jól értven a b. e. XIII. Leó bölcös pápa azon intésének: „scriptis scripta opponenda” korszerű és mély értelmét: szintén hivatást és erőt éreznek magukban arra, hogy közművelődési munkalkodásukat kiterjesszék ezen „Közművelődés” terére is, melyről e kalászat legnagyobb részben gyűjtetett.

Ezeknek előrebocsátása után legyen szabad érdekelt erdélyi világi és szerzetes paptársaimat jelen sorokban szeretetteljes bizalommal fölkerem, hogy életrajzi adataikat és nagyobb-kisebb, sőt jelentéktelennek is látszó sajtó termékeik teljes címét és lehelhelyét az alábbi közlemények alakjában hozzám mielőbb beküldeni kegyeskedjenek, hogy e fogyatékos füzért lehetőleg teljesebb és változatosabb tehessük.

Mindazonáltal előre is bevallhatom, hogy e mű kivált első részeiben kedvezőbb támogatás esetében is hiányos és hézagos fog maradni; de e hiányok, ha az Élet Ura kedvez, idővel pótolhatók lesznek a Toldalekban.

E munka ez idők szerint a Szinyei-féle nagy művek után fölöslegesnek látszhatik; de minthogy a Szinyei „Magyar Írók” című nagy gyűjteményes művéhez már terjedelme és drága voltánál fogva is kevesen juthatunk hozzá, s minthogy az író égbolt kisebbrendű és halványfényű csillagait nem veszi számba, ha én horosceopom pedig ezeket is látni akarja: ezt is figyelemre méltónak s kivált ránk nézve elég érdekesnek tarthatom.

Gyulafehérvárt, 1905. dec. 27.

Imets F. Jákó.

Ágoston Ignác lelkész, született 1870. szeptember 4. Baróthon (Háromszék m.) A gimnáziumot Székelyudvarhelyt s Marosvásárhelyt, a hittudományokat Gyulafehérvárt végezte. 1891-ben korhány miatt csak szerpappá avatvatván, a kolozsvári tudományegyetemre küldetett, melyet két éven át gyakorolt. 1893-ban pappá szenteltetvén, székelyudvarhelyi tanárrá és majd finóveldei aligazgatóvá nevezetett. 1894-ben m.-vásárhelyi tanár, mely állomását 1895. febr. 3-án elhagyta s pár hónap múlva Csikrákosra

küldetett káplánnak, hol megint nem találta magát nyugodtan s ugyanez év végével hasonló minőségben helyeztetett át Tusnádra. 1897-ben türkősi lelkésszé nevezetett ki.

Cikke: „Hivatalos hatalommal való viszársalás.” (Közművelődés 1900. 47. sz.)

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* A Szent-István-Társulat népies tagilletménye. A Szent-István-Társulat pártoló tagjainak szóló idej tagilletményt, mint bennünket értesítenek, már szétküldtek. A tagilletmény több műből áll. Első sorban említendő: Rosty Kálmánnak a nemrég elhunyt neves jézustársasági atyának „Magyar szentek legendái” című műve, melynek első kiadása tíz év előtt jelent meg és teljesen elfogyott. A mostani második kiadást Komárik István, az elhunyt szerzőnek rendtársas rendezte sajtó alá, megtoldván Rosty művét az újban kanonizált magyar szentek élet-történetével. A népies tagilletmény második műve Szuszai Antal „A nagy mesterség” c. műve, mely arról a fontos kérdéstről szól, miképpen kell a gyermeket helyesen nevelni. Ha megmondjuk azt, hogy egyfelől a szülők a gyermek természetadatát nevelői, másfelől pedig a nevelői mesterség még sem természetadta tudás és gyakorlottság, ebben olyan ellentétre bukkanunk, melyet csakis a szülők kötelességérzete, a nevelés mesterségének elsajátítására való gondos törekvése hidalhat át. Erre alkalmas eszközü kiálkozik Szuszai könyve, mely kimerítő gyakorlati tanácsokkal látja el a szülőket arra vonatkozólag, miképpen kell a gyermekkel egészségi, valáserkölesi s oktatói szempontból bánni, kezdve fogantatásától a gyermekeveken keresztül. Különösen az anyák tanulhatnak sokat a könyvből. — A vallásos buzgalom fölgerjesztése és a hasznos oktatás mellett a tisztességes szórakozásnak is megvan a maga jussa. Erre is figyelemmel volt a Szent-István-Társulat, midőn a népies tagilletmény harmadik könyvéül Domonkos Istvánnak, az ismert népies írónak „Barázdák a szántóföldön” című elbeszélés kötetét adja, melyben öt elbeszélést találunk. Mindezekhez járul a Szent-István-Társulat naptára az 1906. évre, melyet nemcsak a pártoló tagok, hanem a Társulat összes tagjai kapnak. Ebben benne van az alapító, irodalmi osztálybeli és rendes tagok névjegyzéke is. — A Szent-István-Társulat népies tagilletményt nagy áldozattal állítja ki, mert amit pártoló tagjainak nyújt, az bizony a két koronás tagdíjból ki nem kerül. De a Társulat tudatosan hozza ezt az áldozatot, könyvkiadói üzletéből eredő nyereségéből pótolva a hiányt, mivel hű akar maradni nagy alapítóinak szándékaihoz s mivel tudja, hogy főképpen a mai időkben mennyire szükséges az, hogy a nép kezébe csak jó irányú olvasmányok kerüljenek. Ezért a Társulat mindazokhoz, kik ennek a sorsát, sőt hozzátehetjük: ennek az országnak a sorsát a szívükön hordják, első szent királyunk nevében, kinek védelme alá helyezkedett, azzal a kérelemmel fordul, hogy több és több pártoló tag szerzésével segítsék őt áldozatos, de honmentő törekvéseben.

Pályázat.

— A felvinci róm. kath. kántori állomásra ezennel pályázatot hirdetek.

A javadalmazást képezi: a) a kántori és tanítói földek után haszonbér 502 kor., b) kepe 30 kor., c) stóla mintegy 15 kor., d) Vízkeresztkor mintegy 25 kor., e) 75

□ öl zöldseges kert évi haszna 20 kor., f) 425 □ öl szőlő terület haszna 20 kor., g) egy jó karban lévő 2 szobás lakás, földszint, 1 pincelakás. Összesen 610 kor.

Kötelessége: a kántori teendők és a kapcsolatos tankötelesek ének tanítása, hetenkint 2 órában.

Pályázhatik nyugalmazott okleveles kántor-tanító, képezdét végzett fiatal ember is.

Pályázati határidő 1906. február 1-je.

2—1.

Lőrinc Ferenc
r. kath. lelkész.

A Liniment. Capsici comp.,
a Richter-féle Horgony-Pain-Expeller
pótléka.

Ezen elismert kitűnő és fájdalomcsillapító bedörzsölési használt hátszerbevásárlásnál, — a mely minden gyógyszerárban kapható, — mindig figyelemmel legyünk a „Horgony” védjegyre és a Richter cégre.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabad, Hattuyi gyógyszerár által Majna Frankfurt.

FARTOS SZAGTALAN Csakis Christoph-féle lakot kérjünk!

AZONNAL SZARAD A szoba azonnal használható

VALÓDI Christoph-Lak

A LEGJOBB MAZALÓ ANYAG A PADLÓKRA

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassú, ragadós száradás, mely olajfestékek és az olajlaknak sajátja — elkerültetik. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárgyval feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

színezett szobapalló fénymázt, sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akárcsak az olajfesték födi be a padlót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást, stb. van azután

tiszta fénymáz (színezetlen)

új pallóra es parkettra: mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékekkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, ennélfogva nem födi el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyszög méter 2 közep nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr. vagy 9¹/₂ márká.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódiszobapadló fénylakk feltalálója
és egyedüli gyártója

== FÖRAKTÁR: ==

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésében GYULAFEHÉRVÁRT.

A kinek

eladó **hirtoka** van, vagy a ki **hirtokot** venni szándékozik, vagy ha eladásra szánt

könyvtára, irodalmi műve, zene eszköze, festménye, régi könyve, olajfestésű képe, szobra, fegyvere, régi pénze, ékszere, butora, háztartási, gazdasági és más eszköze van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS**-ben, mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség körében igen nagy számban forog közkézen.

A bérnálás szentségének szertartása

czimü füzet,

Bérmálási lapok Bérmálandók anyakönyve

rovatos ivék kaphatók

Papp György könyvnyomdájában

Gyulafehérvárt.

Tüdőbajt,
kübögést, elnyálkásotást, erős
meghűtést gyógyít

**Halápi-féle
Hársta -szörp**

! egy üveg ara 5 korona

Kapható:
„Apostol-gyógyszertárban”
Epest, József-körút 63. sz.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első orszá-
gos műfes-
tészeti és
iparműve-
szeti intézet.
Alapított
1887-ben

Olajba oltárkép

magas centm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök beese van és egyszerűen szabadisz, továbbá előnyös nász-, név- és születésnap, vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándéknak szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabban kivitelben készítem e

Nagysága 25×32 35×45 55×65 65×80 75×110 85×125 100×150

Poichromozott fa-szobrok,
aranyozott széllel

magas centm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hercegprímás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolna Festetich Tasziló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű áldozatkészsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stilszerint, gipsz-márvány (stucco), kereszték aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

Egészen ingyen

zománcozott edényt nem kapnak sehol, de 6 főzőlábast és 6 főzőfazeket különféle nagyságban 12 darabot 1 frt. 75 kr.-ért én szállíthatok. Ingyen eszmélés utánvétel mellett.

A többi tárgyak feltűnő olcsó árban.

— Árjegyzéket ingyen küldök. —

Kohn, gyáriraktáros, Budapest,
VI. ker., Csengeri-utca 51.

A Dr. SCHMIDT fő-törzs és tisztelő-orvos-féle

FÜLOLAJ

gyógyít időszakos süketseget, fülzajt, fül- és nagyothallást, még idült esetekben is. Egyedül kapható üvege 2 frt a Dr. ROTCSHNEK EMIL gyógyszerárban. DEBRECZEN.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. Orgona és harmonium-gyár

PÉCSETT.

Alapított 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Ajánljuk kitűnő hangú és erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat**. — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnyöket is bírnak, hogy a **templom nedvessége** nincs befolyással rájuk.

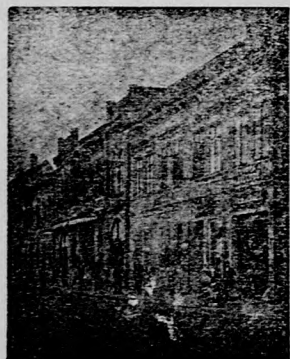

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzletünkben 450-nél több **új orgona mű** került ki.

Raktáron kitűnő hangú **harmoniumok minden nagyságban** (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindennemű **javitásokat, hangolásokat és átépítéseket** olcsón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Mérsékelt árak. ☉ Villamos világítás. ☉ Fürdő.
Telefon. ☉ Társas kocsí. ☉ Kitűnő konyha. ☉ Valódi borok.
Kőbányai sör. ☉ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szállodás.